

wettig, wetsontwerp ⁶⁾, de formateur van het Kabinet was afgetreden ⁷⁾, de hoofdelooze romp niet slechts bleef zitten, maar zich zelfs verstoutte in deze defectueuse gedaante eene Kamerontbinding te provoceeren.

En zoo is begrijpelijk, dat als drie jaar later een dezer Ministers zonder Ministerie de opdracht ontving een Kabinet te vormen, hij waande daaraan te voldoen door zeven heeren uit te noodigen om, zelfs trots zeer versche antecedenten ⁸⁾, met hem aan de Ministerstafel een *tableau vivant* te geven van een der jongste desiderata van radicale onderwijzerspolitiek: de school zonder hoofd.

Sedert 1831, dus merkte GROEN VAN PRINSTERER vaak op, is allengs onverholten het ontchristelijkte, en daarmee beginsellooze, volkenrecht gehuldigd. Hij bestreed dan ook van 1863 af de staatkunde van VON BISMARCK, die geen middel ontzag; naar oorlog dorstte om de herinnering aan vergoten broederbloed te smoren; Duitschland aan Pruisen onderwierp met den valschen schijn van eenheid des Rijks; daarmee een voortdurend gevaar voor den Europeeschen vrede schiep; en namelooze ellende over de wereld bracht. Toch is hij toegejuicht. Zelfs van christelijken kant. En toen deze Duitsche CHAMBERLAIN, twee jaar geleden, zijn laatgedolven graf inging, werd overvloedig reukwerk gebrand; gevraagd eerbiedig voor hem het hoofd te buigen. Maar als kort daarop Englands BISMARCK, geleerd hoe de volkeren onder invloed eener vrijzinnige beginselloosheid het succes lauweren, in het spoor der groote meesters voortgaat, zijn de natiën ontstemd, wijl de Regeeringen de met hun goedvinden meer dan eene halve eeuw lang gevolgde Kaïns-politiek der non-interventie niet verlaten, zelfs door GLADSTONE in 1870 het veiligst geacht, wijl vroegere tusschenkomst, gelijk hij zeide, „no great benefit to our fame” had gegeven ⁹⁾.

Log conservatisme is nog een der voorname stutten van het „caesaropapistisch schepsel,” gelijk GROEN VAN PRINSTERER de synodale organisatie doopte, en die, nadat zij in 1886 en volgende jaren van de Kerken is losgemaakt, met dezer goederen en afgescheiden leden tot eene soort godsdienstig hervormd Staatsgenootschap is uitgegroeid.

Wie waagt op sociaal terrein krachtens eisch van beginsel